

ТЕРМІН ЯК ЗАГАЛЬНОНАУКОВЕ ПОНЯТТЯ

В українській мові терміни начебто й не відрізняються від інших слів: мають певні значення та граматичні категорії, відмінюються й уживаються як повноправні лексичні одиниці. Але терміни виражають наукові та технічні поняття, обслуговують спеціальні галузі. Тому їхнє призначення не могло не відбитися на характері цієї досить великої групи слів, що постійно привертає увагу науковців.

Наукові поняття визначаються спеціальними словами – термінами, які становлять основу наукової мови. Термін – це слово або словосполучення, що чітко й однозначно позначає наукове (спеціальне) поняття. Термін не називає поняття, як звичайне слово, а навпаки, поняття приписують термінові, додають до нього. Усі терміни мають низку ознак, до яких належать: а) системність терміна (зв'язок з іншими термінами певної предметної сфери); б) наявність дефініції (визначення) у більшості термінів; в) моносемічність (однозначність) терміна в межах однієї предметної галузі, наукової дисципліни або сфери професійної діяльності; г) стилістична нейтральність; г) відсутність експресії, образності, суб'єктивно-оцінних відтінків. Терміни поділяють на загальнонаукові та вузькоспеціальні (уживані в певній галузі науки).

Від термінів слід відрізнити номенклатурні назви – своєрідні «етикетки» предметів, явищ, понять. Якщо в основі терміна лежить загальне поняття, то в основі номенклатурної назви – одиничне.

Історія наукового терміна в новій українській літературній мові засвідчує, що серед основних питань термінознавства, як і літературної мови загалом, чи не на перше місце завжди висувалася проблема відбору з найрізноманітніших варіантів й органічного входження терміна в лексичну підсистему національної мови.

Дискусії на численних термінологічних конференціях останніх років за-свідчують, що серед важливих проблем сучасного українського термінознавства залишається питання про те, як зберегти національний дух української термінології за умов широких глобалізаційних процесів сучасності.

Найгарячіші суперечки відбуваються з приводу найбільш прийнятних назв спеціальних понять серед дублетних найменувань, а також щодо способів і засобів лексикографічного опрацювання й стандартування номінацій процесових понять, словотвірна структура яких, як ві-

домо, найбільш відрізняється від аналогічних термінів інших слов'янських мов, насамперед російської.

У зв'язку з цим постає комплекс питань про те, у якому сенсі ми можемо вести мову про національну специфіку українського терміна, у яких тематичних чи інших групах назв спеціальних понять вона виявляється, на які рівні мовної структури слід звернути особливу увагу, щоб узгодити семантичні й прагматичні вимоги до терміна та не втратити його національномовної специфіки. Коло пов'язаних між собою проблем при цьому виходить поза межі суто лінгвістичних, через що термінознавство мусить стати міждисциплінарною науковою галуззю.

Брижаченко Н.
ХДАДМ

ФРАНКОМОВНА ЛЕКСИКА В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

В українській лексиці вживають слова, запозичені з французької мови. Цьому сприяли культурні, економічні й політичні взаємозв'язки українського та французького народів, унаслідок чого українська мова перейняла велику кількість слів, підпорядкувала їх своїм законам фонетики й граматики, пристосувала до правил українського словотворення і семантичних систем. До системи української лексики органічно ввійшла французька лексика, яка засвоювалася прямо або через мову-посередницю усним і писемним шляхами в різні часи.

Зазначені вище чинники свідчать про те, що Україна є державою, мова якої інтегрувала з іншими мовами та стала однією з наймелодійніших мов євро-пейського континенту. Саме тому вивчення обраної теми є актуальним.

Метою роботи є розглядання іншомовних слів в українській мові. Згідно з поставленою метою виокремлено завдання роботи: визначити термін «запозичені слова»; виявити особливості застосування й написання французьких слів в українській мові.

Запозичені слова – це іншомовні слова, цілком засвоєні мовою-реципієнтом. Запозичені слова не сприймаються мовцями як чужорідний елемент і не потребують пояснень щодо форми і значення. На відміну від іншомовних слів, які розглядають у спеціальних словниках, запозичені слова подають у загальних словниках разом з питомою лексикою. Запозичені слова можна класифікувати на: а) слова, що давно вживаються й означають назви загальновідомих явищ і предметів, повністю сприймаються як українські: *крейда, папір, вишня, огірок, агро-*